

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ХӨХҮҮЛЭН ДЭМЖИХ,
ХАРИЛЦАН ХАМГААЛАХ ТУХАЙ МОНГОЛ УЛС,
АМЕРИКИЙН НЭГДСЭН УЛСЫН ХООРОНДЫН
ГЭРЭЭ

Монгол улс, Америкийн Нэгдсэн Улс /цаашид "Талууд" гэж нэрлэнэ/

Нэг Талын иргэд, компаниуд нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт хөрөнгө оруулах замаар хоёр улсын хооронд эдийн засгийн илүү өргөн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэхийг эрмэлзэж,

Тийм хөрөнгө оруулалтад хандах нөхцөлийг зохицуулах тухай тохиролцоо нь Талуудын хувийн хөрөнгийн урсгал, эдийн засгийн хөгжилд түлхэц болно гэдгийг хүлээн зөвшөөрч,

Хөрөнгө оруулалтын тогтвортой орчин бий болгох болон эдийн засгийн нөөц бололцоог дээд зэргээр үр ашигтай ашиглахын тулд хөрөнгө оруулалтад шударга, эрх тэгшээр хандах шаардлагатайг зөвшөөрөлцөн,

Эдийн засгийн болон бизнесийн хэлхээ холбоог хөгжүүлэх нь хоёр Талын хөдөлмөрчдийн сайн сайханд хувь нэмэр оруулж, олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрсөн ажиллагсдын эрхийг хүндэтгэх явдлыг бэхжүүлж чадахыг хүлээн зөвшөөрч,

Хөрөнгө оруулалтыг хөхүүлэн дэмжих, харилцан хамгаалах тухай Гэрээ байгуулахаар шийдвэрлэж,

Дор дурдсан зүйлийг хэлэлцэн тохиров:

ЦАХИМ ШИШЭЭН

ГАДААД ХАГИЦААНЫ ТӨВ АРХИВ

НЭГДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

1. Энэхүү гэрээний зорилгоор:

а) "Хөрөнгө оруулалт" гэж нэг Талын нутаг дэвсгэрт нөгөө Талын иргэд, компаниудын шууд буюу шууд бусаар өмчилдөг, эсвэл хяналт тавьдаг хөрөнгийн эрх, өр, үйлчилгээ болон хөрөнгө оруулалтын хэлцэл зэрэг аливаа хөрөнгө оруулалтыг хэлнэ. Үүнд:

I. материаллаг болон материаллаг бус өмч, түүний дотор, үл хөдлөх хөрөнгийн барьцаа, эд хөрөнгө саатуулан барих эрх болон барьцаа,

II. компани, эсвэл компанийн хөрөнгийн хувьцаа буюу түүний бусад хувь, үндсэн хөрөнгө дэх хувь,

III. мөнгөн төлбөрийн нэхэмжлэл буюу эдийн засгийн үнэлэмж бүхий бөгөөд хөрөнгө оруулалтай холбоотой гүйцэтгэлийн нэхэмжлэл,

IV. оюуны өмч, тухайлбал, дараахь зүйлд хамаарах эрх:

уран зохиолын болон урлагийн бүтээл, үүний дотор дуу бичлэг, бүх салбарт хүний хүч чармайлтаар бий болсон шинэ бүтээл, үйлдвэрлэлийн дизайн, хагас дамжуулагчийн хэлбэрийн бүтээл, худалдааны нууц, ноу хау, бизнесийн хаалттай мэдээлэл, барааны тэмдэг, үйлчилгээний тэмдэг болон худалдааны бүртгэгдсэн нэр,

V. хууль болон хэлцлээр олгогдсон аливаа эрх, түүнчлэн хууль ёсны аливаа лиценз, зөвшөөрөл,

б) Аль нэг Талын "компани" гэж тухайн Талын болон түүний улс төрийн нэгжийн хууль тогтоомжийн дагуу хууль ёсоор байгуулагдсан, ашиг олох, эс олох зорилгоор зохион байгуулагдсан хувийн буюу засгийн газрын өмчлөл, хяналтанд байгаа аливаа корпораци, компани, нийгэмлэг, түншлэл буюу бусад байгууллагыг хэлнэ.

в) Аль нэг Талын "иргэн" гэж тухайн Талын холбогдох хуулийн дагуу түүний иргэн нь байгаа бие хүнийг хэлнэ.

г) "Орлого" гэж хөрөнгө оруулалтаас буюу түүнтэй холбоотойгоор олсон өгөөж, түүний дотор ашиг, ногдол ашиг, хүү, хөрөнгийн өртгийн өсөлтийн орлого, роялтын төлбөр, менежмент, техникийн туслалцааны болон бусад төлбөрт үйлчилгээний хөлс, түүнчлэн хөрөнгө оруулалтын үр дүнд бий болсон биет орлогыг хэлнэ.

д) "Холбоотой үйл ажиллагаа" гэж бизнесийг эрхлэн явуулах зорилгоор компани, салбар, агентлаг, албан газар, үйлдвэр буюу бусад нэгжийг зохион байгуулах, хянах, үйл ажиллагаа явуулах, хэвийн байлгах буюу байрлуулах, хэлцэл байгуулах, хэрэгжүүлэх, гүйцэтгүүлэх, бүх төрлийн өмч, түүний дотор оюуны өмчийн эрхийг олж эзэмших, хэрэглэх, хамгаалах болон байрлуулах, хөрөнгө мөнгө зээлэх, хөрөнгийн хувьцаа болон бусад үнэт цаасыг худалдаж авах, гаргах, худалдах, импортын зориулалтаар гадаадын валют худалдаж авахыг хэлнэ.

е) "Хөрөнгө оруулалтын эрх" гэж аль нэг Талын гадаадын хөрөнгө оруулалтыг хариуцсан эрх бүхий байгууллагаас нөгөө Талын хөрөнгө оруулалт буюу иргэн, эсвэл компанид олгосон эрхийг хэлнэ.

ж) "Хөрөнгө оруулалтын хэлэлцээр" гэж аль нэг Талын дотоодын эрх бүхий байгууллагаас нөгөө Талын хөрөнгө оруулалт, иргэн буюу компаний хооронд:

I) дотоодын эрх бүхий байгууллагын хяналтад байгаа байгалийн баялаг, бусад үндсэн хөрөнгийн талаар эрх олгож байгаа бөгөөд;

II) хөрөнгө оруулалт, иргэн буюу компани нь хөрөнгө оруулалт хийх буюу олж авахдаа тулгуурлаж буй бичгээр үйлдсэн хэлэлцээрийг хэлнэ.

2. Тухайн компани нь аливаа гуравдагч орны иргэний хяналтанд байгаа болон хэрэв нэг Талын ямар нэг компани нь нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт бизнесийн дорвитой үйл ажиллагаа эрхэлдэггүй, эсвэл тэрхүү компани нь тухайн Талтай эдийн засгийн хэвийн харилцаа байхгүй аливаа гуравдагч орны иргэний хяналтанд байгаа бол аль ч Тал энэхүү Гэрээгээр олгогдож буй давуу байдлыг уг компанид олгохгүй байх эрхтэй.

3. Хөрөнгө оруулж байгаа буюу дахин хөрөнгө оруулж байгаа хэлбэрт аливаа өөрчлөлт орох нь хөрөнгө оруулалт гэдэг тодорхойлолтыг үл хөндөнө.

ХОЁРДУГААР ЗҮЙЛ

1. Аль ч Тал нөгөө Талын хөрөнгө оруулалт болон түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаанд адил нөхцөл байдалд өөрийн иргэн, компани буюу аливаа гуравдагч орны иргэн, компанийн хөрөнгө оруулалт болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаанд олгодог нөхцөлөөс дутуугүй тааламжтай, чингэхдээ аль илүү тааламжтай нөхцөлийг олгох үндсэн дээр хандах буюу зөвшөөрөл өгнө. Гэхдээ энэхүү Гэрээний Хавсралтад заасан аливаа салбар буюу асуудлын хүрээнд ямар нэг хасалт оруулах, эсвэл түүнийг хэвээр мөрдөх нь аль ч Талын эрхийн асуудал байна. Аль ч Тал Хавсралтад бичигдсэн салбар буюу асуудалд хамаарах өөрт нь мэдэгдэж буй бүх хууль тогтоомжийн талаар энэхүү Гэрээг хүчин төгөлдөр болохоос өмнө буюу хүчин төгөлдөр болох өдөр нөгөө Талдаа мэдэгдэхээ зөвшөөрч байна. Түүнчлэн, аль ч Тал энэхүү хавсралтад бичигдсэн салбар буюу асуудлын хувьд ирээдүйд гарах хасалтын талаар нөгөө Талдаа мэдэгдэх бөгөөд

ийм хасалтыг аль болохоор хязгаарлахаар тохиролцож байна. Аль нэг Талаас ирээдүйд хийх аливаа хасалт нь уг хасалтыг хүчин төгөлдөр болох үед тухайн салбар болон асуудлаар нэгэнт хийгдсэн хөрөнгө оруулалтад хамаарахгүй. Хавсралтад өөрөөр заагаагүй бол аливаа хасалтын дагуу олгох нөхцөл нь аливаа гуравдахь орны иргэд буюу компанийн хөрөнгө оруулалт болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаанд адил нөхцөл байдалд олгодгоос дутуугүй тааламжтай байна.

2. а) Хөрөнгө оруулалт ямагт шударга, эрх тэгш нөхцөлөөр хангагдаж, түүнийг бүрэн хамгаалж, аюулгүй байдлыг нь хангах ёстой бөгөөд энэ нь олон улсын эрх зүйгээр шаардагдах нөхцөлөөс ямар ч тохиолдолд дутуу байх ёсгүй.

б) Аль нэг Тал үндэслэлгүй буюу ялгаварлан гадуурхах арга хэмжээ авах замаар хөрөнгө оруулалтыг эрхлэн хөглөх, үйл ажиллагаа явуулах, хэвийн байлгах, ашиглах, түүний үр шимийг хүртэх, олж эзэмших, өргөжүүлэх буюу байрлуулах явдлыг ямар нэгэн байдлаар хаан боогдуулах ёсгүй.

в) Аль ч Тал хөрөнгө оруулалтын хувьд хүлээж авсан байж болох аливаа үүргээ дагаж мөрдөнө.

3. Аль нэг Талын иргэд, эсвэл тэднийг хөлслөн ажиллуулж буй тухайн Талын компани ихээхэн хэмжээний хөрөнгө буюу бусад нөөц оруулсан, эсвэл оруулж байгаа бол уг хөрөнгө оруулалтыг байгуулах, хөгжүүлэх, эрхлэн хөглөх буюу хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны талаар зөвлөлдөх зорилгоор тухайн Талын иргэд нөгөө Талын гадаадын иргэд нэвтрэх, оршин суухтай холбогдсон хуулийн дагуу тэр Талын нутаг дэвсгэрт нэвтрэх, оршин суухыг зөвшөөрнө.

4. Аль нэг Талын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хууль ёсоор байгуулагдсан компаниуд нь өөрсдөө хөрөнгө оруулалт мөн бол тэдгээр нь удирдах дээд албан тушаалтнаа иргэний харьяалал үл харгалзан өөрсдийн сонголтоор ажиллуулахыг зөвшөөрнө.

5. Үйлдвэрлэсэн бүтээгдхүүнээ экспортод гаргах үүрэг хүлээхийг шаардах буюу гүйцэтгүүлэх, эсвэл бараа, үйлчилгээг дотооддоо борлуулахыг тусгайлан заах буюу иймэрхүү аливаа бусад шаардлагыг аль нэг Тал хөрөнгө оруулалт хийх, түүнийг өргөжүүлэх нөхцөл болгон гүйцэтгэлийн болзол тавихгүй.

6. Аль ч Тал хөрөнгө оруулалт, хөрөнгө оруулалтын хэлэлцээр, хөрөнгө оруулалтын эрх олгохтой холбогдсон гомдлын шаардлага гаргах, эрхээ хэрэгжүүлэх үр нөлөөтэй арга хэрэгслийг бүрдүүлнэ.

7. Аль ч Тал хөрөнгө оруулалтад хамаарах буюу түүнд нөлөөлөх бүх хууль тогтоомж, засаг захиргааны практик болон дэг журам, түүнчлэн шүүхийн

шийдвэрийг нийтэд мэдээлнэ.

8. Энэхүү зүйлийн заалтын дагуу Монгол улсын иргэд, компаниудаас АНУ-ын аливаа муж улс, нутаг дэвсгэр буюу эзэмшил газар нутагт хийсэн хөрөнгө оруулалт болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаанд АНУ-ын олгох нөхцөл нь АНУ-д байнга оршин суугаа өөрийн иргэд, АНУ-ын бусад муж улс, нутаг дэвсгэр, эзэмшлийн газар нутгийн хууль, тогтоомжийн дагуу хууль ёсоор байгуулагдсан компаниудын хөрөнгө оруулалт болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаанд олгодог нөхцөлөөс дутуугүй тааламжтай байна.

9. Нэн тааламжтай үндэстний нөхцөлийн тухай энэхүү зүйлийн заалт нь аль нэг Талаас аливаа гуравдагч улсын иргэд буюу компаниудад:

а) Чөлөөт худалдааны бүс, гаалийн холбооны бүрэн эрхт гишүүний улмаас үүдэн гарсан тухайн Талын заавал биелүүлэх үүрэг эсвэл;

б) Худалдаа Тарифын Ерөнхий Хэлэлцээрийн хүрээнд байгуулагдах бөгөөд энэхүү Гэрээнд гарын үсэг зурсны дараа хүчин төгөлдөр болох олон улсын олон талт аливаа хэлэлцээрийн дагуу тухайн Талын заавал биелүүлэх үүргийн дагуу олгож буй давуутай байдалд хамаарахгүй.

ГУРАВДУГААР ЗҮЙЛ

1. Нийтийн ашиг сонирхолын үүднээс ялгаварлан гадуурхахгүйгээр, хойшлуулахгүй зохих ёсны, үр ашигтай нөхөн төлбөр хийх үндсэн дээр зохих хууль болон Хоёрдугаар зүйлийн /2/-д заасан нөхцөлийн ерөнхий зарчмын дагуу гүйцэтгэхээс бусад тохиолдолд хөрөнгө оруулалтыг хураан авах, нийгэмчлэх ("дайчлан гаргуулах") буюу үүнтэй адилтгах аливаа арга замаар шууд буюу шууд бусаар хураан авах буюу нийгэмчилж болохгүй. Нөхөн төлбөр нь дайчлан гаргуулж байгаа хөрөнгө оруулалтыг тийнхүү дайчлан гаргуулсан буюу энэ тухай мэдээ нийтийн хүртээл болсны, аль нь түрүүлж болсныг үл харгалзан, яг өмнөх үеийн зах зээлийн бодит үнэтэй тэнцүү байх бөгөөд тэр үеийн зах зээлийн голлох ханшийг баримтлан дайчлан гаргуулах өдрөөс эхэлж арилжааны хувьд боломжийн ханшийг үндэслэн тооцсон хүүг оролцуулан хойшлуулалгүй төлөгдөх бөгөөд түүнийг бүрэн зарцуулах, чөлөөтэй гуйвуулах боломжтой байна.

2. Аль нэг Талын иргэн буюу компани бүх хөрөнгөө буюу түүний хэсгийг дайчлан гаргуулсан гэж үзэж байгаа бол ийнхүү дайчлан гаргуулсан эсэхийг тогтоолгох, хэрэв тогтоолгосон бол, тухайн дайчилгаа, түүнтэй холбогдсон нөхөн төлбөр олон улсын эрх зүйн зарчмуудтай тохирч байгаа эсэх талаар нөгөө Талын шүүхийн буюу захиргааны холбогдох байгууллагаар нэн даруй хянуулах эрхтэй.

3. Аль нэг Талын иргэд буюу компаниудын хөрөнгө оруулалтад нөгөө Талын нутаг дэвсгэрт гарсан дайн буюу бусад зэвсэгт мөргөлдөөн, хувьсгал, үндэсний онц

байдал, самуун буюу тэдгээртэй адилтгах бусад нөхцөл байдлын улмаас хохирол учирсан байвал ийм хохирлын талаар аливаа арга хэмжээ авахдаа нөгөө Тал өөрийн иргэд буюу компаниуд, аливаа гуравдагч улсын иргэд буюу компаниудад олгохоос дутуугүй тааламжтай нөхцөл, чингэхдээ аль илүү тааламжтайг нь, эдлүүлнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

1. Аль ч Тал хөрөнгө оруулалттай холбоотой бүх гуйвуулгыг өөрийн нутаг дэвсгэрээс гадаадад, эсвэл гадаадаас нутаг дэвсгэртээ чөлөөтэй бөгөөд хойшлуулалгүй хийлгэнэ. Йим гуйвуулгад дараахь зүйлс хамаарна: а) орлого; б) Гуравдугаар зүйлийн дагуу хийгдсэн нөхөн төлбөр; в) хөрөнгө оруулалтын маргаанаас үүдэн гарах төлбөр; г) хэлцлийн дагуу хийгдэх төлбөр, түүний дотор, зээлийн хэлэлцээрийн дагуу төлөгдөх үндсэн өрийн болон түүнд бодогдсон хүүний төлбөр; д) хөрөнгө оруулалтыг бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн худалдсан, эсвэл татан буулгаснаас бий болсон орлого; е) хөрөнгө оруулалтыг хэвийн ажиллуулах буюу хөгжүүлэхэд зориулсан нэмэлт хөрөнгө.

2. Гуйвуулга хийгдэж байгаа валютын "спот" гүйлгээний хувьд тухайн гуйвуулга хийгдэж буй өдрийн валютын зах зээлийн голлох ханшаар бодож, гуйвуулгыг Олон улсын валютын Сангийн Хэлэлцээрийн 30 дугаар зүйлд тодорхойлсон чөлөөтэй хөрвөх валютаар хийнэ.

3. Энэхүү зүйлийн 1, 2-ын заалтыг үл харгалзан аль нэг Тал а) валютын гуйвуулгын тухай тайлан шаардах; б) ногдол ашиг болон бусад гуйвуулгаас суутгалын татвар авах зэргээр орлогын татвар ногдуулах хууль, тогтоомжтой байж болно. Түүнчлэн аль нэг Тал өөрийн хуулийг шударга, ялгаварлан гадуурхахгүй, голч тууштай хэрэгжүүлэх замаар зээл олгогчдын эрхийг хамгаалах буюу шүүн хэлэлцэх явцад гаргасан шийдвэрийг биелүүлэх баталгаагаар хангаж болно.

4. Аль ч Тал хөрөнгө оруулалтын эрх, хөрөнгө оруулалтын хэлэлцээр буюу аль нэг Тал болон нөгөө Талын хөрөнгө оруулалт буюу иргэн, эсвэл компаний хооронд бичгээр байгуулсан бусад хэлэлцээрээр зөвшөөрөгдсөн буюу тодорхойлсон байдлаар биет орлого олохыг зөвшөөрнө.

ТАВДУГААР ЗҮЙЛ

Энэхүү Гэрээтэй холбогдсон аливаа маргааныг шийдвэрлэх, Гэрээг тайлбарлах буюу хэрэгжүүлэх тухай аливаа асуудлыг хэлэлцэхийн тулд аль нэг Талын хүсэлтийн дагуу нэн даруй зөвлөлдөж байхаар Талууд тохиролцож байна.

ЗУРГАДУГААР ЗҮЙЛ

1. Энэхүү зүйлийн зорилгоор хөрөнгө оруулалтын маргаан гэдэг нь аль нэг Тал болон нөгөө Талын иргэн, компанийн хооронд а) тухайн Тал болон нөгөө Талын иргэн, компанийн хооронд байгуулсан хөрөнгө оруулалтын хэлэлцээрээс; б) тухайн Талын гадаадын хөрөнгө оруулалт эрхэлсэн эрх бүхий байгууллагаас дээрх иргэн буюу компанид олгосон хөрөнгө оруулалтын эрхээс; в) хөрөнгө оруулалтын хувьд энэхүү Гэрээгээр олгогдсон буюу үүссэн аливаа эрхийг зөрчсөн гэх асуудлаас тус тус үүдэн гарсан буюу тэдгээртэй холбоотой маргааныг хэлнэ.

2. Хөрөнгө оруулалтын маргаан үүссэн тохиолдолд, маргаанд оролцогч талууд түүнийг юуны өмнө зөвлөлдөөн, хэлэлцээний замаар шийдвэрлэхийг хичээнэ. Хэрэв маргааныг эв зүйгээр зохицуулж чадахгүй бол холбогдох иргэн буюу компани нь маргааныг шийдвэрлүүлэхээр доорхи аргуудыг сонгож болно. Үүнд:

а) Маргаанд оролцогч тухайн Талын шүүх буюу засаг захиргааны шүүх хуралд хандах;

б) Маргааныг шийдвэрлэхэд хэрэглэвэл зохих урьдчилан тохирсон аливаа журмын дагуу зохицуулах;

в) 3-т тодорхойлсон нөхцөлийн дагуу зохицуулах.

3. а) Холбогдох иргэн буюу компани нь 2-ын /а/ буюу /б/-ын дагуу маргааныг шийдвэрлэхээр зарга мэдүүлээгүй бөгөөд маргаан үүссэн өдрөөс хойш 6 сар өнгөрсөн байвал тэд уг маргааныг заавал биелүүлэх шийдвэр гаргах арбитраг шилжүүлэхийг бичгээр зөвшөөрөх замаар доорхи аргыг сонгон авч болно:

I. Тухайн Тал "Улс болон бусад улсын иргэдийн хоорондын хөрөнгө оруулалтын маргааныг шийдвэрлэх тухай" 1965 оны 3 дугаар сарын 18-ны өдрийн Вашингтоны конвенцэд /ИКСИД -ын Конвенц/ нэгдэн орсон бол, уг конвенцоор байгуулагдсан Хөрөнгө оруулалтын талаархи маргааныг шийдвэрлэх олон улсын төв /Төв /-д хандах,

II. Энэхүү Төв боломжгүй байвал, уг Төвийн салбар байгууллагад хандах,

III. НУБ-ын Олон улсын худалдааны хууль зүйн комисс (ЮНСИТРАЛ) -ын Арбитрын дүрмийн дагуу зохицуулах,

IV. Маргаанд оролцогч талуудын хооронд харилцан тохиролцсоноор арбитраг аливаа бусад байгууллага буюу бусад аливаа арбитраг дүрмийн дагуу зохицуулах,

б) Холбогдох иргэн буюу компани ийнхүү зөвшөөрмөгц, маргаанд оролцогч

аль нэг тал нь зөвшилцөн тохиролцсон сонголтын дагуу арбитражийг эхлүүлж болно.

4. Аль ч Тал 3-ын дагуу тухайн иргэн болон компанийн бичгээр гаргасан зөвшөөрөлд тодорхойлсон сонголтын дагуу хөрөнгө оруулалтын аливаа маргааныг заавал биелүүлэх шийдвэр гаргах арбитрагт шилжүүлэн шийдвэрлүүлэхээ үүгээр зөвшөөрч байна. Ийм зөвшөөрөл нь 3-ын дагуу тухайн иргэн болон компанийн бичгээр гаргасан зөвшөөрлийн хамт доорхи шаардлагуудыг хангасан байна. Үүнд:

а) ИКСИД-ийн конвенцийн хоёрдугаар бүлгийн / Төвийн эрх мэдэл / зорилгоор болон Салбар байгууллагын дүрмийн зорилгоор маргаанд оролцогч талуудын бичгээр гаргах зөвшөөрөл;

б) Гадаадын Арбитрын Шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөх болон биелүүлэх тухай 1958 оны 6 дугаар сарын 10-нд Нью Йорк хотноо байгуулсан НҮБ-ын конвенцийн /Нью Йоркийн Конвенц/ Хоёрдугаар зүйлийн зорилгоор гаргах "бичгээр байгуулсан тохиролцоо";

5. Энэхүү зүйлийн 3-ын /a/ -ийн /II/, /III/, /IV/ -ийн дагуу явуулах аливаа арбитражийг Нью Йоркийн Конвенцод оролцогч аль нэг улсад гүйцэтгэнэ.

6. Энэхүү зүйлийн дагуу гаргасан арбитрын аливаа шийдвэр нь маргаанд оролцогч талуудын хувьд эцсийн байх бөгөөд түүнийг заавал биелүүлнэ. Аль ч Тал ийм шийдвэрийн заалт бүрийг хойшлуулалгүй хэрэгжүүлж, түүнийг өөрийн нутаг дэвсгэр дээр биелүүлэх нөхцөлөөр хангах үүрэг авч байна.

7. Хөрөнгө оруулалттай холбогдсон аливаа маргааны явцад аль нэг Талын иргэн буюу компани өөрт нь учирсан гэж үзэж буй нийт хохирлыг буюу түүний хэсгийг даатгалын буюу баталгааны хэлцэл, гуравдагч этгээдийн төлж буй нөхөн төлбөр болон бусад хэлбэрийн нөхөн төлбөрөөр төлүүлсэн буюу төлүүлэхийг нөгөө Тал нь өөрийн хамгаалалт болгож сөрөг гомдол гаргах, эсрэг нэхэмжлэл хийх буюу бусад хэлбэрээр ашиглахгүй.

8. Энэхүү зүйлийн 3-ын дагуу явагдаж буй арбитражийн зорилгоор аль нэг Талын буюу түүний улс төрийн нэгжийн холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хууль ёсоор байгуулагдсан аливаа компани нь маргаанд хүргэсэн үйл явдал буюу үйл явдлууд үүсэхийн яг өмнөхөн нөгөө Талын иргэн буюу компанийн хөрөнгө оруулалт байсан бол ИКСИД-ын Конвенцийн 25 дугаар зүйлийн /2/-ын /б/-ийн дагуу тэрхүү нөгөө Талын иргэн буюу компани гэж тооцогдоно.

ДОЛДУГААР ЗҮЙЛ

1. Энэхүү Гэрээг тайлбарлах буюу хэрэгжүүлэхтэй холбоотой бөгөөд

зөвлөлдөөн буюу дипломат өөр аргаар шийдвэрлэж чадаагүй Талуудын хоорондын аливаа маргааныг аль нэг Талын саналаар олон улсын эрх зүйн холбогдох хэм хэмжээний дагуу заавал биелүүлэх шийдвэр гаргуулахаар арбитрын шүүхэд шилжүүлнэ. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол, НУБ-ын Олон улсын худалдааны хууль зүйн комисс (ЮНСИТРАЛ) -ын арбитрын дүрмийг Талууд буюу арбиторчдын түүнд оруулах өөрчлөлтөөс бусад хүрээнд баримтална.

2. Хүсэлт хүлээн авснаас хойш 2 сарын дотор Тал бүр нэг нэг арбиторчийг томилно. Энэхүү хоёр арбиторч нь дарга болох гурав дахь арбиторчийг сонгох бөгөөд тэр нь гуравдагч улсын иргэн байна. Гурван хүний бүрэлдэхүүн бүхий хэсгийн гишүүдийг томилоход хэрэглэж буй ЮНСИТРАЛ -ын дүрэмд томилох эрх бүхий хүн нь Төвийн Ерөнхий Нарийн Бичгийн дарга байна гэж зааснаас бусад тохиолдолд, арбитрын бүрэлдэхүүнийг томилохдоо дүрмийг зохих өөрчлөлт оруулсан байдлаар нь хэрэглэнэ.

3. Өөрөөр тохиролцоогүй бол, зарга мэдүүлэх болон шүүн хэлэлцэх бүхий л явц нь гурав дахь арбиторчийг сонгосон өдрөөс хойш 6 сарын дотор явагдаж дуусах бөгөөд энэхүү шүүх нь өөрийн шийдвэрийг зарга эцэслэн мэдүүлсэн өдөр буюу шүүн хэлэлцэх ажиллагаа дууссан өдрийн аль сүүлчийнхээс эхлэн тоолж хоёр сарын дотор гаргана.

4. Шүүхийн дарга, бусад арбиторч болон шүүхийн ажиллагааны бусад зардлыг Талууд тэнцүү хэмжээгээр хариуцна. Гэвч шүүх нь хоёр Талын аль нэгэнд зардлын ихэнх хэсгийг ногдуулахаар өөрийн шийдвэрт зааж болно.

НАЙМДУГААР ЗҮЙЛ

Зургаа, долдугаар зүйлийн заалтууд нь: а) АНУ-ын Экспорт-Импорт банкны экспортын зээл, баталгааны буюу даатгалын программууд; эсвэл б) маргааныг өөр арга замуудаар шийдвэрлэхээр Талууд тохиролцсон засгийн газрын бусад зээл, баталгаа буюу даатгалын тохиролцоонуудаас үүдэн гарсан маргаанд хэрэглэгдэхгүй.

ЕСДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Энэхүү Гэрээ нь хөрөнгө оруулалт болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаанд адил төстэй нөхцөлд энэхүү Гэрээгээр олгосноос илүү тааламжтай нөхцөл олгож байгаа:

а) аль нэг Талын хууль тогтоомж, засаг захиргааны практик буюу дэг журам, эсвэл засаг захиргааны буюу шүүхийн шийдвэр;

б) олон улсын эрх зүйн дагуу хүлээсэн үүрэг;

в) аль нэг Талын хүлээсэн үүрэг, түүний дотор, хөрөнгө оруулалтын хэлэлцээр буюу хөрөнгө оруулалтын эрх олгоход тусгагдсан үүргүүдийг үл хөндөнө.

АРАВДУГААР ЗҮЙЛ

1. Энэхүү Гэрээ нь аль нэг Тал нийгмийн дэг журмыг сахиулахад шаардлагатай арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх буюу олон улсын энх тайван, аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах, сэргээн тогтоох талаар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, эсвэл өөрийн аюулгүй байдлын амин чухал сонирхолыг хамгаалах явдалд хориг саад болохгүй.

2. Энэхүү Гэрээ нь аль нэг Тал хөрөнгө оруулалт хийхтэй холбогдсон тусгай горим тогтооход хориг саад болохгүй боловч ийм горим нь энэхүү Гэрээнд заасан аливаа эрхийн агуулгыг хөндөх ёсгүй.

АРВАННЭГДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

1. Өөрийн татварын бодлогын хувьд, аль нэг Тал нь нөгөө Талын иргэд болон компаниудын хөрөнгө оруулалтад тэгш, шударга хандахыг хичээнэ.

2. Гэхдээ энэхүү Гэрээний, ялангуяа Зургаа, Долдугаар зүйлийн заалтууд нь татварын асуудлын хувьд зөвхөн дараахь асуудалд, тухайлбал:

а) Гуравдугаар зүйлийн дагуу дайчлан гаргуулах;

б) Дөрөвдүгээр зүйлийн дагуу гуйвуулалт хийх;

в) Зургадугаар зүйлийн /1/-ийн /а/ буюу /б/-д дурдсанаар хөрөнгө оруулалтын хэлэлцээр буюу эрх олгох нөхцөлийг дагаж мөрдөх, биелүүлэхэд тус тус хамаарах бөгөөд чингэхдээ хоёр Талын хооронд давхар татвараас зайлсхийх Конвенцийн маргааныг шийдвэрлэх заалтад хамаарахгүй буюу шийдвэрлэх ийм заалтуудын хүрээнд үүсэж боломжийн цаг хугацаанд шийдвэрлэгдээгүй асуудалд л хамаарна.

АРВАНХОЁРДУГААР ЗҮЙЛ

Энэхүү Гэрээ нь Талуудын улс төрийн нэгжид хамаарна.

АРВАНГУРАВДУГААР ЗҮЙЛ

1. Энэхүү Гэрээ нь соёрхон батлагдсан тухай батламж жуух бичгүүдийг солилцсон өдрөөс хойш гуч хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно. Энэхүү Гэрээ нь арван жилийн хугацаанд хүчинтэй байх бөгөөд энэхүү зүйлийн 2-ын дагуу дуусгавар болгохгүй бол цаашид ч хүчин төгөлдөр хэвээр байна. Энэхүү Гэрээ нь

түүнийг хүчин төгөлдөр болох үед байсан болон түүнээс хойш хийгдсэн буюу олж авсан хөрөнгө оруулалтад мөн адил хамаарна.

2. Аль нэг Тал нь энэхүү Гэрээний эхний арван жилийн хугацаа өнгөрсний дараа, эсвэл түүнээс хойш ямар ч үед нэг жилийн өмнө нөгөө Талдаа бичгээр мэдэгдэх замаар түүнийг дуусгавар болгож болно.

3. Энэхүү Гэрээг дуусгавар болохоос өмнө хийгдсэн буюу олж авсан хөрөнгө оруулалтын хувьд энэхүү Гэрээ хамаарч байвал, дээрх хөрөнгө оруулалтад энэхүү Гэрээний бусад бүх зүйлийн заалтууд түүнийг дуусгавар болсон өдрөөс хойш арван жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр байна.

4. Хавсралт болон Протокол нь энэхүү Гэрээний салшгүй хэсэг мөн.

ДЭЭР ДУРДСАНЫГ НОТЛОН холбогдох бүрэн эрхт төлөөлөгчид энэхүү Гэрээнд гарын үсэг зурав.

Энэхүү гэрээг 1994 оны 10 сарын 6-нд Вашингтон хотноо монгол, англи хэлээр тус бүр хоёр хувь үйлдсэн бөгөөд эх бичвэрүүд нь адил хүчинтэй байна.

МОНГОЛ УЛСЫН
ӨМНӨӨС

АМЕРИКИЙН НЭГДСЭН УЛСЫН
ӨМНӨӨС

ХАВСРАЛТ

1. Монгол улс нь хоёрдугаар зүйлийн 1-д заасан үндэсний нөхцөлийг дор дурдсан хязгаарлагдмал тооны салбарууд буюу асуудлуудад хамааруулахгүй байх эрхээ хадгалан үлдээж байна. Үүнд:

Газар өмчлөх, банкны үйл ажиллагаа явуулах.

2. АНУ нь хоёрдугаар зүйлийн 1-д заасан үндэсний нөхцөлийг дор дурдсан хязгаарлагдмал тооны салбарууд буюу асуудлуудад хамааруулахгүй байх эрхээ хадгалан үлдээж байна. Үүнд:

Агаарын тээвэр, далайн болон эргийн тээвэр, банк, даатгал, үнэт цаас, санхүүгийн үйлчилгээ, засгийн газрын буцалтгүй тусламж, засгийн газрын даатгалын болон зээлийн хөтөлбөр, цахилгаан эрчим хүчний үйлдвэрлэл, гаалийн газрын брокерүүд, үл хөдлөх хөрөнгө өмчлөх, нийтийн радио, телевизийн станцыг өмчлөн нэвтрүүлэг явуулах, хиймэл дагуулын холбооны корпорацийн хувьцааг өмчлөх, телефон болон телеграфны үйлчилгээний нийтийн дамжуулагчийг байгуулах, далайн ёроолын кабелийн үйлчилгээ явуулах, газар болон байгалийн баялагийг ашиглах, нийтийн эзэмшлийн газарт олборлолт хийх, далай тэнгисийн үйлчилгээ болон далай тэнгистэй холбогдсон үйлчилгээ, АНУ-ын засгийн газрын үнэт цаасны анхан шатны гүйлгээ хийх,

3. АНУ нь хоёрдугаар зүйлийн 1-д заасан нэн тааламжтай үндэстний нөхцөлийг дор дурьдсан хязгаарлагдмал тооны салбарууд болон асуудлуудад хамааруулахгүй байх эрхээ хадгалан үлдээж байна. Үүнд:

Үл хөдлөх хөрөнгө өмчлөх, нийтийн эзэмшлийн газарт олборлолт хийх, далай тэнгисийн үйлчилгээ болон далай тэнгистэй холбоотой үйлчилгээ, АНУ-ын засгийн газрын үнэт цаасны анхан шатны гүйлгээ хийх,

ПРОТОКОЛ

Хоёрдугаар зүйлийн 1-ийн хувьд түүнд заасан үндэсний болон нэн тааламжтай үндэстний нөхцөл олгох үүрэг нь хөрөнгө оруулалтыг эхлэн байгуулах болон олж авах, мөн түүнчлэн түүнийг өргөжүүлэх, эрхлэн хөтлөх, удирдах, үйл ажиллагаагаа явуулах болон худалдах буюу бусад хэлбэрээр байрлуулахад хамаарна гэсэн нэгдсэн ойлголттой байгаагаа Талууд нотолж байна.